O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”
Rizayeva

2024 yil

Ro‘yxatga olindi: №-70320101-1.03

AXBORIY JAMIYAT NAZARIYALARI FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	300000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta'lim sohasi:	320000 – Jurnalistika va axborot
Mutaxassislik:	70320101 – Jurnalistika

TOSHKENT – 2024

Сканировано с CamScanner

Sharq xalqlari tillari va adabiyoti Institute direktori	____________	H.V.Mirzaxmedova
Tarjimashunoslik, tilshunoslik va xalqaro jurnalistika oliymaktabi boshlig'i	____________	S.Mustafayeva
ARM boshlig'i	____________	M.Yuldasheva

Сканировано с CamScanner

	17. http://home.about.com/newsissues/
7.	Fan dasturi O‘zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti Media nazariyasi va amaliyoti kafedrasi tomonidan ishlab chiqilgan va 2024-yil “29” 08 dagi 1 -sonli bayonnomasi bilan ma’qullangan. Fan dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining 2024-yil “29” 08 dagi 1 -sonli bayonnomasi bilan tasdiqlangan.
8.	**Fan/modul uchun mas'ullar:** M.K.Saliyeva – TDSHU, Tarjimashunoslik, tilshunoslik va xalqaro jurnalistikA oliy maktabi dotsenti, filologiya fanlari nomzodi. D.Sh.Ro‘ziqulov – TDSHU, Tarjimashunoslik, tilshunoslik va xalqaro jurnalistika oliy maktabi katta o‘qituvchisi, PhD.
9.	**Taqrizchilar:** A.Karimov – O‘zDJTU, Xalqaro jurnalistika fakulteti degani, filologiya fanlari nomzodi, dotsent.(turdosh OTM) G.Nishonova – O’zJOKU, PR va xalqaro kommunikatsiyalar kafedrasi dotsenti

Fan/modul kodi AXJN1106		O‘quv yili 2024/2025	Semestr 1	ECTS - Kreditlar 6	
Fan/modul turi Majburiy		Ta’lim tili O‘zbek		Haftadagi dars soatlari 6	
1.	Fanning nomi		Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Axborot jamiyati nazariyalari		72	108	180

2.

I. Fanning mazmuni

Fanni o‘qitishdan maqsad – talabalarni jamiyatni yanada erkinlashtirish jarayonlari, mamlakat OAV tizimini zamonaviy mezonlar darajasiga ko‘tarish axborotlashgan jamiyatning o‘rni va ahamiyatini tushuntirish, bu jarayonlarda mamlakat OAVning ishtiroki, ularda faoliyat olib borayotgan jurnalistlarning professional mahoratini oshirishda xorijiy jurnalistika qonuniyatlari asoslarining ahamiyati bilan ham nazariy, ham seminar nuqtai nazarlardan xabardor qilishdan iborat. Bunda milliy va yetakchi xorij davlatlarining shu boradagi tajribalari tahlil qilinadi, qiyosan o‘rganiladi. Yanada muhimi, axboriy jamiyat timsolida mamlakat OAV tizimida o‘zini-o‘zi boshqarish muhitini yaratish asoslari tushuntiriladi.

Fanning vazifasi – jurnalistikada axborotning falsafiy mohiyatini, axborot nazariyalarining o‘rni va ahamiyati, xorijiy mamlakatlarda OAVning o‘rni va jahon axborot almashinuv jarayonlariga ta'sirini, axboriy jamiyatda milliy mentalitet asoslarini tashkil etish nazariyasi, huquqiy asoslari, axloqiy me'yorlarining faoliyatiga erkin baho berish va bu borada yetarli ko‘nikmalar hosil qilishdir

Xorij tajribasiga muvofiqligi

Mazkur fan sillabusi O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2024-yil 29-martdagi “Oliy ta’limning me’yoriy-uslubiy hujjatlarini ishlab chiqish jarayonini takomillashtirish to‘g‘risida”gi 87-sonli buyrug‘iga muvofiq, xalqaro tan olingan reytinglarda birinchi top 300 talik ro‘yxatga kiruvchi Fudan universiteti (QS 39 and THE 36) xorijiy tajribasini inobatga olgan holda takomillashtirildi:

https://xwxy.fudan.edu.cn/fe/7c/c41181a523900/page.htm

II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-Modul. Axboriy jamiyat

1-mavzu. Axborot jamiyatining yuzaga kelishining tarixiy – ijtimoiy ildizlari

Global axborot infratuzilma, yangi xalqaro axborot va kommunikatsion tartib istiqbollari to‘g‘risida umumiy ma'lumot. Xalqaro kommunikatsiyalar sohasidagi siyosat; axborot va axborot bozorlarini qayta taqsimlash sohasidagi raqobat. Axborot jamiyatining muammolari ko‘lami. Milliy axborot xavfsizligini ta'minlash; O‘zbekiston

Сканировано с CamScanner

OAV jahon axborot makoniga integratsiyalashuvi yo'llari. Ilm – fan, texnika va texnologiyalarning global axborot jamiyatining yuzaga kelishidagi ahamiyati. Fanning vazifalari.

2- mavzu. Axborot jamiyatning hozirgi zamon nazariya va konsepsiyalari

"Axboriy jamiyati" nazariyalari tavsifi. "Global qishloq" nazariyasi. "Postindustrial jamiyat" nazariyasi. "Uchinchi to'lqin" nazariyasi. "Superindustrial jamiyat" nazariyasi. "Texnotron jamiyat" nazariyasi. "Erituvchi o'choq" nazariyasi. Axborotni boshqarish nazariyasi. OAVning modern va postmodern rivojlanish bosqichlari.

3- mavzu. Global axborot infratuzilma tarkibi va mazmuni

Global axborot infratuzilma: vujudga kelishi, shakllanishi jarayonlari muammolari va istiqbollari. Global jamiyatining vujudga kelishi. Internet global informatsion infratuzilma tarmog'i unsurlari sifatida.

4- mavzu. Axborot jamiyatini yuzaga kelishida fan va texnika yutuqlarining ta'siri

Axborot texnologiyalarining global axborot infratuzilmaning takomillashtirishdagi o'rni va ahamiyati. Raqamli texnologiyalar, Internet texnologiyalar axborot jarayonlari globallashuvining omili sifatida. Yangi xalqaro axborot va kommunikatsion tartib (YaXAKT) mazmuni va mohiyati. "Yangi tartib"ning YaXAKTdan farqi.

5- mavzu. Axborot jamiyatning iqtisodiy muammolari

NEW ECONOMY axboriy jamiyat iqtisodiyoti tizimi sifatida. NEW ECONOMY mazmuni va muammolari. Virtual korxonalar faoliyati. Virtual jamiyatda zamon kategoriyasi. Elektron savdo. Elektron bank tizimi.

6- mavzu. Axborot jamiyatning ijtimoiy-siyosiy muammolari

Axborot jamiyatida ishchi kuchi tarkibi. Axborot jamiyatida bandlik muammosi. Axborot jamiyati sharoitida ijtimoiy adolat mazmuni. Axborot jamiyati sharoitida siyosiy tizim. Partisipatsion demokratiya mazmuni. Virtual jamiyat sharoitida saylov texnologiyalari. Elektron davlat faoliyati mazmuni.

7- mavzu. Axborot jamiyati madaniyati muammolari

Axborot jamiyati madaniyati mazmuni. Globallashuv jarayonlari va milliy madaniyatlarni saqlab qolish muammosi. Ommaviy madaniyat va did madaniyati.

8- mavzu. Axborot tarqatish va xalqaro axborot xavfsizlikni ta'minlashda BMT, YUNESKO va boshqa xalqaro tashkilotlarning o'rni

1. Mamatova Ya., Sulaymonova S.O'zbekiston mediata'lim taraqqiyoti yo'lida. O'q.qo'llanma. –T: Ekstrimum-press, 2015.
2. Toffler E. Tretya volna. – M.: ACT, 2002.
3. Uzbster F. Теории информационного общество / Per. s angl. – M,: Aspekt Press, 2004.

Qo'shimcha adabiyotlar

Sh.M. Mirziyoyev. Hozirgi zamon va Yangi O'zbekiston. - Toshkent: O'zbekiston, 2024.

Sh.M. Mirziyoyev Yangi O'zbekistonda taraqqiyot strategiyasi asosida demokratik islohotlar yo'lini qat'iy davom ettiramiz. 6-jild. - Toshkent: O'zbekiston, 2023

4. Sh.M. Mirziyoyev. Yangi O'zbekistonda erkin va faravon yashaylik. 5-jild.- Toshkent: O'zbekiston, 2023.
5. Sh.M. Mirziyoyev Inson qadri, uning huquq va erkinliklari, qonuniy manfaatlari uchun. –Toshkent: O'zbekiston, 2022.
6. Sh.M. Mirziyoyev. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. To'ldirilgan ikkinchi nashri. - Toshkent: O'zbekiston, 2022. Mixaylov S.A. Современная зарубежная журналистика: правила и парадоксы. Учебное пособие. SPb: Izd-vo Mixaylova V.A., 2002.
7. Bekmurodov M. O'zbek mentaliteti. T.: Yangi asr avlodi, 2004.
8. Gachev G. Ментальности народов мира. M.: Eksmo, 2003.
9. Bell D. Gryadущее постиндустриально общество. Опыт социального прогнозирования. M., 1999.
10. Fedorov A.V. Медиаобразование в зарубежных странах. – Taganrog: Izd-vo Kuchma, 2003. – 238 s.

Skopus maqolalari

13. Sh.T. Khojiev*, A.A. Yusupkhodjaev, D.Y. Aribjonova, G.B. Beknazarova, D.N. Abdullaev **"Depletion of Slag from Almalyk Copper Plantwith Aluminum Containing Waste"** **https://www.researchgate.net/publication/337843832_Scopus_maqola**

Internet saytlari

11. http://read.virmk.ru/g/GRACHEV/index.htm
12. http://www.krugosvet.ru
13. http://www.mediasprut.ru/media/media.shtml
14. http://journalism.narod.ru/
15. http://www.library.cjes.ru/online/
16. http://www.infohome-altai.ru/node/143

Сканировано с CamScanner

3.	**V Ta'lim natijalari Kasbiy kompetensiyalar)** **Talaba bilishi kerak:** • "Axboriy jamiyat nazariyasi" o'quv fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida magistrant: • global axborot infratuzilma; yangi xalqaro axborot va kommunikatsion tartib istiqbollari; xalqaro kommunikatsiyalar sohasidagi siyosat; axborot va axborot bozorlarini qayta taqsimlash sohasidagi raqobat; jurnalistika bo'yicha xalqaro jamg'arma, tashkilotlar, hususan, BMT, YUNESKO faoliyati; yagona axborot makoni nazariyasi; xalqaro axborot tarqatishni muvofiqlashtirish muammolari; milliy axborot xavfsizligini ta'minlash; O'zbekiston OAV jahon axborot makoniga integratsiyalashuvi yo'llari haqida tasavvurga ega bo'lishi kerak; • xalqaro axborot makonini tahlil va baxolash usullari; axborot infratuzilma faoliyati mexanizmi; BMT, YUNESKO, jurnalistika bo'yicha xalqaro tashkilot va jamg'armalar bilan hamkorlik texnologiyasi; yangi axborot texnologiyalarida ishlash; xalqaro axborot tarqatishni muvofiqlashtirish vositalari va resurslari; milliy axborot xavfsizligini ta'minlashning metodikasi va texnikasi; O'zbekiston OAV jahon axborot makoniga integratsiyalashuvi usullari; Internet – jurnalistikaning hozirgi zamon tamoyillarini bilishi va ulardan foydalana olishi; • global axborot infratuzilma; xalqaro axborot makonini tahlil va baxolash usullari; axborot infratuzilma faoliyati mexanizmi; yangi axborot tartibning ustivor yo'nalishlari; axborot sohasi va axborot bozorlaridagi raqobat qonunlarini ishlatish; BMT, YUNESKO, jurnalistika bo'yicha xalqaro tashkilot va jamg'armalar bilan hamkorlik texnologiyasi; yangi axborot texnologiyalarida ishlash, xalqaro axborot tarqatishni muvofiqlashtirish vositalari va resurslari; milliy axborot xavfsizligini ta'minlashning metodikasi va texnikasi; O'zbekiston OAV jahon axborot makoniga integratsiyalashuvi usullarini ishlatish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.
4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruza; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); • taqdimotlarni qilish; • debatlar;
5.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy iazorat bo'yicha yozma ishni muvaffaqiyatli topshirish.
6.	**Asosiy adabiyotlar:**

Axborotlar olamidagi tahdidlarni yengishda xalqaro tashkilotlar ahamiyati. Axborot "urushlari" va ularni tartibga solishda BMTning fakultativ me'yorlari.

2-Modul. Axboriy jamiyatda milliy mentalitet muammolari

10- mavzu. Mentalitet haqida tushuncha.

Mentalitet haqida tushuncha. Mentalitetda muayyan xalq milliy xususiyatlarining aks etishi. Milliy mentalitetning shaxsni shakllantiruvchi va rivojlantiruvchi kuchi. Mentalitetning qatlamlari. Mentalitet va OAV. Milliy OAVda mentalitet aks ettirilishining umumiy ko'rinishlari.

11-mavzu. Mentalitet, millat va qadriyatlar

Mentalitet va millat. Mentalitet va etnik xususiyatlar. Mentalitet va umuminsoniy qadriyatlar. Mentalitet va milliy qadriyatlar. Mentalitet va din. Mentalitet va zamonaviy axborot texnologiyalari. Mentalitet va globallashuv jarayoni.

12-mavzu. Mentalitet va OAV.

Axborotlashaètgan jamiyatda OAVning o'rni. Demokrtalashuv jaraènlarida milliy OAVning mafkuraviy vazifalari. Mentalitet – OAVning yetakchi mavzusi sifatida. OAVda fikrlar xilma-xilligi (plyuralizm) demokratiyaning muhim belgisi.

13- mavzu. Matbuotda milliy mentalitet muammolari

Matbuot milliy hodisa sifatida. Xalqaro nashrlarda mentalitetning ko'rinishlari. Milliy matbuot va milliy mentalitet. Mavzu tanlash, uni ishlash, faktlar yig'ish, ularni talqin etish, xulosalarda mentalitetni aks ettirish masalalari. Jurnalist pozitsiyasida milliy mentalitet. Matbuot dizaynida mentalitetning ko'rinishlari. Muallif uslubi va mentalitet. Janr va mentalitet. Jurnalist asarining tilida mentalitetning aks ettirilishi.

14- mavzu. Televidenieda milliy mentalitet muammolari

Bugungi televidenie xususiyatlari. Xalqaro televidenieda mentalitetning ko'rinishlariga umumiy tavsif. Si-en-enda AQSh milliy mentaliteti. Bi-bi-sida Buyuk Britaniyaning milliy mentaliteti. Rossiya telekanallarida milliy mentalitet masalalari. Milliy istiqlol g'oyasi va milliy mentalitet. O'zbekiston televideniesida milliy mentalitet. "O'zbekiston" telekanalidagi ko'rsatuvlarda milliy mentalitet. Milliy mentalitetning mavzular, faktlar va talqinlarda aks ettirilishi. Milliy mentalitet va janr, uslub hamda asarning tili.

15-Mavzu. Radiojurnalistikada milliy mentalitetning namoyon bo'lishi shakllari

Сканировано с CamScanner

Xorijiy radiostansiyalarda mentalitet masalalari. Xorijiy radio va "xorijiy" mentalitet. Xorijiy radiostansiyalarning o'zbek tilidagi eshittirishlarida boshqa millatlarning mentaliteti o'z aksini topishi. O'zbekiston radiosining milliy xususiyatlari. Radio mentalitetni aks ettiruvchi vosita sifatida. Radioda mentalitetning ko'rinishlari. Milliy mentalitetning radiodagi mavzular, faktlar va talqinlarda aks ettirilishi. Milliy mentalitet va janr, uslub hamda asarning tili.

16 -Mavzu. Axborot jamiyatining asosiy xususiyatlari

Axborotning asosiy xususiyatlari va jamiyat. Kompyuterlashtirishni rivojlantirish va jamiyat va ta'limni axborotlashtirish.Rivojlanishda axborot va bilimlarning roli zamonaviy jamiyat. Turlari va xususiyatlari ma `lumot. Birliklar ma`lumot. Ma'lumotlarning taqdimoti KOMPYUTER. Axborot tushunchasi kompyuter texnologiyasi. Rivojlanish bosqichlari AKT. AKT tuzilishi. Kompyuter turlari texnologiyalar. Afzalliklar va muammolar, barcha sohalarda AKTni joriy etish bilan bog'liq jamiyat hayoti. Axborot (raqamli) tengsizlik.

17-Mavzu. Axborot jamiyatining rivojlanish jarayonlari

Axborot va kommunikatsiyaning roli. yaratish va rivojlantirishdagi texnologiyalar zamonaviy axborot jamiyati. Ijtimoiy tabaqalanishning o'zgarishi va mehnat munosabatlari. Qayta ishlangan axborot hajmini oshirish. Millatlararo o'zaro munosabatlarning rolini oshirish, kabi siyosiy va madaniy sohalarda, kosmik tizimlarning transformatsiyasi va vaqt. Axborot bozori.

18-Mavzu. Inson va Axborot jamiyati

Jamiyatning ma'naviy hayotidagi o'zgarishlar; yangi va yangi qadriyatlarning paydo bo'lishi ishtirok etgan kishilarning dunyoqarash turi. axborot sektori. Bilan buzish an'anaviy madaniyat. Virtual axborot jamiyatining haqiqati. "Idrokni boshqarish". Yangi o'zini amalga oshirish shaklida mehnat motivatsiyasi qobiliyatlar, bilimlar, ko'nikmalar, ya'ni foydalanish istagi professional fazilatlar.

III. Seminar mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Axborot jamiyatining yuzaga kelishining tarixiy – ijtimoiy ildizlari.
2. Axborot jamiyatning hozirgi zamon nazariya va konsepsiyalari.
3. Global axborot infratuzilma tarkibi va mazmuni.
4. Axborot jamiyatini yuzaga kelishida fan va texnika yutuqlarining ta'siri. Yangi axborot tartibining istiqbollari.
5. Axborot jamiyatning iqtisodiy muammolari.
6. Axborot jamiyatining ijtimoiy-siyosiy muammolari.
7. Axborot jamiyati madaniyati muammolari.

8. Axborot tarqatish va xalqaro axborot xavfsizlikni ta'minlashda BMT, YuNeSKO va boshqa xalqaro tashkilotlarning o'rni.
9. Xalqaro axborot almashinuvi jarayoniga O'zbekiston OAVining integratsiya yo'llari.

2-modul Axboriy jamiyatda milliy mentalitet muammolari.

10. Mentalitet haqida tushuncha.
11. Mentalitet, millat va qadriyatlar.
12. Mentalitet va OAV.
13. Matbuotda milliy mentalitet muammolari
14. Televidenieda milliy mentalitet muammolari.
15. Radiojurnalistikada milliy mentalitetning namoyon bo'lishi shakllari.
16. Axborot jamiyatining asosiy xususiyatlari
17. Axborot jamiyatining rivojlanish jarayonlari
18. Inson va Axborot jamiyati

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

1. Axborot jamiyatining yuzaga kelishining tarixiy – ijtimoiy ildizlari.
2. Axborot jamiyatning hozirgi zamon nazariya va konsepsiyalari.
3. Global axborot infratuzilma tarkibi va mazmuni.
4. Axborot jamiyatini yuzaga kelishida fan va texnika yutuqlarining ta'siri. Yangi axborot tartibining istiqbollari.
5. Axborot jamiyatning iqtisodiy muammolari va ijtimoiy muammolari.
6. Axborot jamiyatining madaniy va siyosiy muammolari.muammolari.
7. Xalqaro axborot tarqatishni tartibga solish muammolari va milliy axborot xavfsizligini ta'minlash.
8. Axborot tarqatish va xalqaro axborot xavfsizlikni ta'minlashda BMT, YuNeSKO, boshqa xalqaro tashkilotlarning o'rni.
9. Xalqaro axborot almashinuvi jarayoniga O'zbekiston OAVining integratsiya yo'llari.
10. Mentalitet haqida tushuncha.
11. Mentalitet va OAV.
12. Mentalitet va milliy qadriyatlar.
13. Matbuotda milliy mentalitet muammolari
14. Televidenieda milliy mentalitet muammolari.
15. Radiojurnalistikada milliy mentalitetning namoyon bo'lishi shakllari.
16. Axborot jamiyatining asosiy xususiyatlari.
17. Axborot jamiyatining rivojlanish jarayonlari.
18. Inson va Axborot jamiyati

Сканировано с CamScanner